POËZIE WEEK 2025
VLAANDEREN & NEDERLAND

LESTIPS

SECUNDAIR/ VOORTGEZET ONDERWIJS

Beste lezer,

In 2025 vieren we de dertiende editie van Poëzieweek, het grootste poëziefeest van Vlaanderen en Nederland. Van 30 januari tot en met 5 februari is er overal poëzie: in de boekhandel, bibliotheek en ook in de klas. Poëzieweek is een prachtige aanleiding om met gedichten in de klas aan de slag te gaan. Deze lestips geven hier concrete handvatten voor.

Het thema van deze Poëzieweek is 'lijfelijkheid'. Dit thema staat dan ook centraal in deze lestipbundel. Lijfelijkheid in poëzie roept een wereld van zintuiglijke ervaringen op, waar woorden de tastbare werkelijkheid vormgeven. In de woorden van dichters vinden we een rijke verkenning van het lichaam in al zijn vormen en facetten. Lijfelijkheid gaat ook over je thuis voelen in je lichaam (of niet) en over de zoektocht naar identiteit. Dichters verkennen de kwetsbaarheid en kracht van ons lichaam en de schoonheid van verandering.

Met de wijsheid van het lichaam kan je ook poëzie lezen. Want: "poëzie lees je niet alleen met je hoofd, maar met je hele lichaam: al je zintuigen en sensaties spelen een rol in de beleving van een gedicht."*

Poëziecentrum zorgde voor een mooie selectie gedichten rond het thema, de redacteurs gingen ermee aan de slag. Je vindt in deze bundel vijf lestips bij één specifiek gedicht, waarvan eentje van Charlotte Van den Broeck, die tevens het Poëziegeschenk 2025 schreef. De lestip bij het gedicht *Handleiding* van Diet Groothuis is ook geschikt voor minder taalvaardige of (meertalige) NT2 leerlingen.

We hopen dat deze bundel jullie inspireert en op weg helpt naar boeiende en verrijkende lessen rond poëzie. En vergeet niet dat de bundel het hele jaar door bruikbaar is. Want poëzie, dat verrijkt élke les.

Veel leesplezier,
Iedereen Leest en Stichting Lezen

* Uit: *woorden temmen. Van kop tot teen* – Charlotte Van den Broeck, Jeroen Dera (Grange Fontaine, 2020).

LESTIP 1

HANDLEIDING

Ga zitten
op je knieën,
ogen dicht.
Adem.

Voel de bodem,
streel de lucht,
jezelf ertussen.
Adem.

Wees blij
met je of anders
vergeef je.
Adem.

Heet iedereen
en alles
welkom.
Adem.

Sta op
en dans
een beetje.
Adem.

Diet Groothuis
In: *Waar ik ben*
(De Eenhoorn, 2012)

OVER DE AUTEUR

Diet Groothuis (Zwolle, 1962) geeft poëzieworkshops, schrijft gedichten, boeken, artikelen en columns voor tijdschriften en kranten. Eigenlijk wilde ze dierenarts worden, maar ze snapte niets van wiskunde, dus begon ze met schrijven. Naast dichtbundels heeft ze ook poëtische prentenboeken, informatieve boeken en jongerenromans geschreven. Als ze niet bezig is met schrijven, loopt ze rond in het bos met een verrekijker, is ze op reis of leest ze boeken van andere schrijvers.

VOOR HET LEZEN

Begin je les met een korte ontspanningsoefening. Als het kan, vraag je de leerlingen om even op de grond te gaan zitten in een comfortabele positie. Misschien heb je een leuk plekje op school waar dit makkelijker gaat dan in een gewoon klaslokaal.

Laat de leerlingen hun ogen sluiten en zich bewust worden van hun lichaam. In stilte denken ze na over hoe ze zich op dit moment voelen. Waar zit er misschien nog wat spanning in hun lichaam of zijn ze ontspannen? Hoe snel slaat hun hart?

Daarna focussen ze zich op het plekje net onder hun navel, ze kunnen eventueel hun handen op hun buik leggen. Laat hen vier tellen in- en zes tellen uitademen. Vraag hun om zich bewust te worden van hoe ze inademen vanuit hun buik, naar hun ribbenkast en zo naar de borstkas. Bij het uitademen gaat dit weer omgekeerd. Na een minuut of twee laat je het tellen van de ademhaling los en keren ze terug naar hun natuurlijke ademhaling. Even later openen ze de ogen en bespreken ze wat ze gevoeld hebben tijdens deze oefening.

Hebben ze iets gevoeld wat ze anders niet voelden? Had de ademhalingsoefening invloed op hun hartslag? Voelen ze zich rustiger of juist niet? Vonden ze het moeilijk of makkelijk om deze oefening te doen? Welke invloed kan je ademhaling hebben op je lichaam?
Je kan deze bespreking zo lang of kort maken als je zelf wil. Eventueel laat je deze ervaringen noteren om later in deze les te gebruiken.

NA HET LEZEN

Lees het gedicht rustig en langzaam voor en laat de woorden tot de leerlingen doordringen terwijl ze hun ogen sluiten. Stel ze daarna de volgende vragen: hoe voelde je je tijdens het luisteren naar het gedicht? Welke woorden of zinnen vielen je het meest op? Waar dacht je aan terwijl je luisterde?

Deel het gedicht uit en laat de leerlingen het zelf opnieuw lezen. Je kunt hen zelfstandig of in groepjes laten werken om na te denken over de inhoud en vorm. Leg hun bijvoorbeeld de volgende vragen voor:

— Waarom denk je dat de dichter ervoor kiest om geen interpunctie te gebruiken? Hoe beïnvloedt dit de manier waarop je het gedicht leest?
— Wat valt je op aan de lengte en het ritme van de zinnen?
— Het woord “adem” komt telkens terug aan het einde van een strofe, waarom zou de dichter voor deze herhaling hebben gekozen en wat betekent het?
— Hoe verandert het gedicht van begin tot einde?
— In de derde strofe staat: “Wees blij met je of anders vergeef je”. Waarom denk je dat de dichter dit zegt? Hoe kun je dit toepassen in je eigen leven?
— Wat betekent “Heet iedereen en alles welkom” voor jou?
— De laatste regels zeggen “Sta op en dans een beetje”. Wat zou deze oproep om te dansen symboliseren?

Je kan enkele van deze vragen selecteren of je geeft elk groepje een andere vraag en bespreekt het nadien klassikaal. Dit hangt af van hoeveel tijd je hieraan wil spenderen.

100-200 min.

AAN DE SLAG

DEEL 1: SCHRIJF EEN ZINTUIGLIJK GEDICHT

Voor het eerste deel van deze opdracht zoek je liefst een plekje buiten op het schoolplein of ergens in de natuur, maar het kan ook binnen in een rustige ruimte. Geef de leerlingen vooraf het werkblad waarop ze hun waarnemingen kunnen invullen. Vraag de leerlingen om rustig te gaan zitten, hun ogen te sluiten en zich te concentreren op hun ademhaling. Stel de volgende vragen:

— Wat voel je? (bijvoorbeeld: de wind op je huid, de warmte van de zon, de textuur van het gras onder je handen)
— Wat hoor je? (bijvoorbeeld: vogelgezang, wind in de bomen, verkeersgeluiden)
— Wat ruik je? (bijvoorbeeld: bloemen, vers gemaaid gras, voedsel van een nabijgelegen restaurant)
— Laat de leerlingen daarna de ogen openen, en vraag: wat zie je? (bijvoorbeeld: kleuren, vormen, bewegingen, schaduwen).

Laat hen tijdens deze oefeningen stap 1 van het werkblad invullen. De volgende stappen op het werkblad kun je eveneens buiten doen of in het klaslokaal. Wanneer de leerlingen klaar zijn met het werkblad, hebben ze een gedicht geschreven.

DEEL 2: MAAK EEN ZINTUIGLIJKE TENTOONSTELLING

Als alle leerlingen klaar zijn, kun je ze een zintuiglijke tentoonstelling laten organiseren. Hieronder vind je suggesties om dit aan te pakken. Je kunt één bepaalde opdracht aan de leerlingen geven of je laat hen zelf kiezen welke creatieve opdracht zij het liefst willen doen. Het belangrijkste is dat je hen aanspoort om hun eigen creativiteit en inspiratie te gebruiken. Eventueel werk je samen met de docenten Kunst/Beeld/Muziek voor deze verwerkingsopdracht. Het kan ook leuk zijn om de tentoonstelling open te stellen voor andere klassen, om er een echte ervaring van te maken voor iedereen. Afhankelijk van hoeveel tijd je wil spenderen aan deze les, kun je zelf kiezen hoe je de verschillende suggesties gebruikt en combineert.

TIP—Trots op het resultaat? Deel de leukste uitwerking(en) op social media met de hashtag #poëzieweek25!

ZIEN

Gedicht in beeld
Laat leerlingen hun gedicht omzetten in een visuele voorstelling, zoals een schilderij, collage of digitale illustratie via het online progamma Canva. Of maak eens gebruik van AI via Canva, Pixlr of Adobe Firefly. Je kunt hen ook het gedicht in graffitistijl op een muur of op een groot papier laten schilderen of tekenen. Ze kunnen werken met verschillende stijlen en lettertypes om emoties uit te drukken.

Videoclip
Ze kunnen een korte video maken waarin ze beelden combineren met hun gedicht, of zelfs een stop-motion video maken. Apps die ze hiervoor kunnen gebruiken zijn bijvoorbeeld CapCut, Inshot, Movavi, Splice, Instagram Reels of Canva.

VOELEN

Tactiele poëzie
Laat leerlingen werken met materialen die ze kunnen aanraken en voelen, zoals stof, klei, zand of bladeren om hun gedicht uit te beelden.
Blinddoekervaring
Organiseer een ervaring waarbij bezoekers geblinddoekt worden en objecten moeten aanraken die passen bij het thema van het gedicht, zodat ze het gedicht “voelen” in plaats van zien.

HOREN

Geluiden bij het gedicht
Leerlingen kunnen een soundscape of geluidscollage creëren die past bij de sfeer van hun gedicht, door geluiden uit de natuur, stad, of speciale effecten te verzamelen.
Muzikale interpretatie
Ze kunnen hun gedicht omzetten in een lied of rap, waarbij ze ritme, melodie en klanken gebruiken om de betekenis van het gedicht over te brengen.
Luisterruimte
Creëer een rustige ruimte waar bezoekers het gedicht kunnen horen, ingesproken door de leerling zelf of als groep.

Voor deze opdrachten kun je bijvoorbeeld de apps CapCut, Anchor of Podbean gebruiken.

RUIKEN

Geuren bij het gedicht
Leerlingen gaan op zoek naar geuren die bij hun gedicht passen, zoals bloemen, kruiden, hout of kaarsen. Op die manier kunnen ze hun gedicht presenteren met geurige objecten, zodat bezoekers deze kunnen ruiken terwijl ze de poëzie lezen. Misschien zijn er bepaalde geuren die gevoelens oproepen die we in het gedicht ook weer terugvinden.

PROEVEN

Proefgedicht
Laat leerlingen het gedicht omtoveren tot een soort recept waarbij hun gedicht echt geproefd kan worden. Ze denken na over welke smaken ze associëren met de emoties die ze in het gedicht overbrachten of over wat ze voelden tijdens de ademhalingsoefening.

MEER?

Als je meer toegankelijke gedichten over lijfelijkheid wil gebruiken tijdens deze of toekomstige lessen, bekijk dan zeker de volgende gedichten eens:

“Jeuk” – Frank Adam. In: ***Al mijn later is met jou*** – Edward Van de Vendel (samenstelling), Rotraut Susanne Berner (ill.). (Querido, 2004), p.70
“Warme Armen” – Ageeth De Haan, Ruth Hengeveld (ill.). In: ***Even lekker niks*** (Gottmer, 2019)
“Dit is mijn lijf” – Kees Spiering, Alette Straathof (ill.). In: ***Jij begint*** (Luitingh-Sijthoff, 2018)

BIBLIOGRAFIE

Waar ik ben – Diet Groothuis, Merel Eykerman (ill.) (De Eenhoorn, 2012)

AUTEUR LESTIP

Stefanie Kennes

WERKBLAD

STAP 1:

Vul aan:

ZINTUIG	WAARNEMING	WERKWOORD
Wat voel je?	(bijv. de wind op mijn huid)	(bijv. strelen)
Wat hoor je?		
Wat ruik je?		
Wat zie je?		

STAP 2:

Onderstreep de woorden of zinnen in de tabel die jij mooi/belangrijk/emotioneel/grappig/leuk vindt.

STAP 3:

Pak een leeg blaadje, selecteer uit de tabel de woorden en zinnen die jij onderstreept hebt en experimenteer ermee door ze te mixen en verschillende combinaties te maken. Je mag er zelf nog andere woorden aan toevoegen om er andere zinnen van te maken. Je kunt hiervoor ook de woorden of zinnen gebruiken die je bij de de opdracht ‘voor het lezen’ opschreef.

STAP 4:

Met alle woorden en zinnen die je in de vorige stap noteerde, maak je nu je eigen gedicht. Hoe lang of kort het is, maakt niet uit.

WERKBLAD

AANVULLING: WOORDENLIJST

Als je leerlingen het moeilijk vinden om woorden te vinden voor hun waarnemingen, kan je hen deze lijst geven om hen op weg te helpen.

Voelen

Voelen
Aanraken
Strelen
Vasthouden
Tasten
Knijpen
Drukken

Bijvoorbeeld:
Ik voel de warme zon op mijn huid.
Zij streelt het zachte gras.
Hij drukt zachtjes op het kussen.

Ruiken

Ruiken
Inademen
Opsnuiven
Stinken
Geuren
Snuffelen

Bijvoorbeeld:
Ik ruik de geur van vers gebakken brood.
Hij snuffelt aan de bloemen.
Zij ademt de frisse lucht in.

Horen

Horen
Luisteren
Vernemen
Opvangen
Meeluisteren
Geknisper
Fluisteren

Bijvoorbeeld:
Ik hoor de vogels zingen.
Hij luistert naar de wind.
Ze vangen geluiden van de stad op.

Zien

Kijken
Zien
Opmerken
Waarnemen
Aanschouwen
Bestuderen
Staren

Bijvoorbeeld:
Ik zie de blauwe lucht.
Hij kijkt naar de vogels in de lucht.
Zij neemt de bomen om zich heen waar.

HANDLEIDING

Ga zitten
op je knieën,
ogen dicht.
Adem.

Voel de bodem,
streel de lucht,
jezelf ertussen.
Adem.

Wees blij
met je of anders
vergeef je.
Adem.

Heet iedereen
en alles
welkom.
Adem.

Sta op
en dans
een beetje.
Adem.

Diet Groothuis
In: *Waar ik ben*
(De Eenhoorn, 2012)

LESTIP 2

WAAAUW

Een kindje op de kade in regenboogkleren
kijkt naar onze boot vol boa's en veren
en waaauw,
er springt waaauw in haar ogen.
Er valt niks te beweren
en niks te betogen,
wij zijn voor haar
een feest.

Ik ben voor haar een feest.
Ik ben een afwijking geweest,
een freak,
of op z'n best voor een enkele redelijke denker:
een feit,
maar een viering?
Een festiviteit?
Iets als ballonnen, een liedje, een taart?
Ze gebaart naar haar moeder dat ze een vlaggetje wil
om naar ons te zwaaien.

We draaien onder de Blauwbrug door
en even voel ik me
schoongekeken.
Jarenlang met blikken beschilderd
en met woorden bestreken,
maar nu
tevoorschijn gezien.
Een man die danst met zijn vrienden
onder Amsterdams geschitter,
en opeens deze Kim, deze Kayleigh, Sofie misschien,
die de stenen
verpulvert
tot glitter.

Edward van de Vendel
In: *Gloei*
(Querido, 2020)

OVER DE AUTEUR

Edward van de Vendel (Leerdam, 1964) is een veelzijdig en veelbekroond auteur. Hij schrijft verhalen en gedichten voor kinderen en jongeren en is vertaler van jeugdliteratuur. Edward is initiatiefnemer van een aantal projecten, zoals van de series *Slash* (jeugdboeken gebaseerd op het leven van bijzondere jongeren) en *Querido Glow* (boeken voor jongeren met LHBTQIA+-hoofdpersonen). Ook is Edward van de Vendel podcastmaker. Naar aanleiding van de bundel *Gloei* heeft hij een podcast gemaakt en in *Lawines razen* bespreekt hij klassieke jeugdliteratuur met kinderboekenschrijvers van nu.

OVER HET GEDICHT

Het gedicht “WAAAUW” is gebaseerd op een interview dat Edward van de Vendel hield met Hayk. Hayk (22) woonde ruim een jaar geleden nog in Armenië en werkt nu in een bar in Amsterdam. In het interview beschrijft hij dat hij is gevlucht nadat hij in het dorp waar hij vandaan kwam was aangevallen en weggejaagd om zijn queer-zijn. Het interview verscheen in *Gloei*, een bundel portretten van queer jongeren. Het boek werd bekroond met een Zilveren Griffel en een Zilveren Penseel en werd uitgeroepen tot Regenboogboek van het Jaar 2021.

VOOR HET LEZEN

VERTELPERSPECTIEF

Haal op wat leerlingen weten over vertelperspectief en bespreek de verschillende soorten perspectieven: ik-persoon, hij/zij-personage, personele of alwetende verteller en meerdere vertellers.

15 min.

NA HET LEZEN

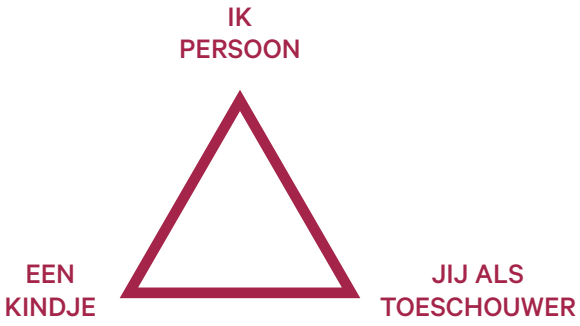

GEZICHTSPUNTEN

Deel het gedicht uit en draag het voor. Ga in gesprek over het perspectief. Welk perspectief herkennen de leerlingen in het gedicht? Met wie kijk je mee? Hoe kijken ze er zelf naar?

Teken een driehoek op het bord en schrijf bij de hoeken: ik-persoon, een kindje, jij als toeschouwer (zie afbeelding).

Laat leerlingen in trio's de perspectieven van deze drie personen bekijken aan de hand van onderstaande vragen:

— Wat komen we over de personen te weten?
— Wat voelen de personen? Wat is zichtbaar? Wat neem je direct waar?
— Welk gevoel kan eronder liggen? Wat is onzichtbaar? Wat neem je indirect waar?
— Wat voegt jouw perspectief als toeschouwer hieraan toe?

15 min.

AAN DE SLAG

BEELDEN VERTELLEN EEN VERHAAL

Leg uit dat films ook gebruikmaken van perspectieven. Bespreek voorbeelden hoe je een ik-perspectief in films zou kunnen tonen. Bijvoorbeeld door een voice-over van een hoofdpersoon. Of door een scène waarin je als toeschouwer letterlijk door de ogen van het personage ziet wat er gebeurt.

Films gebruiken verschillende perspectieven om een verhaal te vertellen, bijvoorbeeld:

— Vanuit een kikkerperspectief kijk je naar iemand op en vanuit een vogelperspectief kijk je op iemand neer (letterlijk en figuurlijk).
— Vanuit een long shot krijg je overzicht en vanuit een close-up kun je bij iemand naar binnen kijken.

Laat voorbeelden zien uit films of gebruik delen uit de online filmlessen van Eye om camerastandpunten te bespreken (https://www.eyefilm.nl/educatie/online-filmlessen/319921). Bespreek vooral welke impact een bepaald camerastandpunt heeft.

STORYBOARD

Laat de leerlingen in dezelfde trio's aan de slag gaan. Leg uit dat ze het gedicht in zes scènes gaan verbeelden. Hierbij gaat het niet om de dialoog, maar om het uitbeelden van gevoelens. De leerlingen krijgen het werkblad om een storyboard te maken. De zes situaties omschrijven ze kort op het werkblad en tekenen ze schetsmatig uit. Laat ze ook bedenken vanuit welk perspectief ze het bekijken. Welke betekenis geeft dit perspectief aan hun verhaal?

Laat eventueel de leerlingen hun storyboard maken met een template in Canva (https://www.canva.com/).

TIP — Laat de leerlingen hun storyboard tot leven brengen door het te filmen of uit te voeren als tableaux vivants (stilstaande beelden).

TIP—Trots op het resultaat? Deel de leukste uitwerking(en) op social media met de hashtag #poëzieweek25!

MEER?

Zin om meer te doen met film en literatuur in de klas? Kijk dan voor inspiratie op https://filmeducatie.nl/nederlands.

BIBLIOGRAFIE

"Hayk" – Edward van de Vendel. In: ***Gloei: interviews en gedichten*** - Edward van de Vendel & Floor de Goede (ill.) (Querido Glow, 2020), p. 190-213.

https://www.gloeipodcast.nl/
https://www.edwardvandevendel.nl/

AUTEUR LESTIP

Loes Reichenfeld (LEES met LOES)

WERKBLAD

STORYBOARD

Scene:	1
Perspectief:	

Beschrijving: .....

.....

.....

.....

.

Scene:	2
Perspectief:	

Beschrijving: .....

.....

.....

.....

.

Scene:	3
Perspectief:	

Beschrijving: .....

.....

.....

.....

.

Scene:	4
Perspectief:	

Beschrijving: .....

.....

.....

.....

.

WERKBLAD

STORYBOARD

Scene:	5
Perspectief:	

Beschrijving: .....

.....

.....

.....

.

Scene:	6
Perspectief:	

Beschrijving: .....

.....

.....

.....

.

WAAAUW

Een kindje op de kade in regenboogkleren
kijkt naar onze boot vol boa's en veren
en waaauw,
er springt waaauw in haar ogen.
Er valt niks te beweren
en niks te betogen,
wij zijn voor haar
een feest.

Ik ben voor haar een feest.
Ik ben een afwijking geweest,
een freak,
of op z'n best voor een enkele redelijke denker:
een feit,
maar een viering?
Een festiviteit?
Iets als ballonnen, een liedje, een taart?
Ze gebaart naar haar moeder dat ze een vlaggetje wil
om naar ons te zwaaien.

We draaien onder de Blauwbrug door
en even voel ik me
schoongekeken.
Jarenlang met blikken beschilderd
en met woorden bestreken,
maar nu
tevoorschijn gezien.
Een man die danst met zijn vrienden
onder Amsterdams geschitter,
en opeens deze Kim, deze Kayleigh, Sofie misschien,
die de stenen
verpulvert
tot glitter.

Edward van de Vendel
In: *Gloei*
(Querido, 2020)

LESTIP 3

EEUWIGHEID

Er zijn plekken
waar ik zonder glimlach
niet meer langs kan.
Ooit is daar een grap
verteld, een kus geroofd,
iets voor het eerst gedacht.
Ter hoogte van mijn oor,
bijvoorbeeld,
heb jij mij op een nacht
beloofd dat eeuwigheid
een leugen is, maar dat het
daarom tussen ons niet
minder lang gaat duren.
Meer woorden waren er
niet nodig – een mond
spreekt van zichzelf al mooi
en huid heeft een geheugen.
Jij blijft mijn hals, mijn navel,
mijn holte van mijn knie
voor altijd bij.
Zonder glimlach kan ik
aan geen plek voorbij.

Bart Moeyaert
Uit: *Verzamel de liefde*
(Querido, 2003)

OVER DE AUTEUR

Bart Moeyaert (Brugge, 1964) is een bekroonde Vlaamse auteur, bekend om zijn poëtische en beeldende schrijfstijl. Hij schrijft voor zowel jongeren als volwassenen, en zijn werk kenmerkt zich door tedere emoties, sterke personages en minimalistisch taalgebruik. Moeyaerts verhalen en gedichten raken universele thema's zoals liefde, verlies en menselijk contact, vaak verpakt in subtiele, herkenbare situaties. Naast schrijver is hij ook actief als vertaler en scenarist, en won hij in 2019 de prestigieuze Astrid Lindgren Memorial Award. Zijn werk staat bekend om de diepgang en toegankelijkheid voor alle leeftijden.

VOOR HET LEZEN

Het gedicht *Eeuwigheid* van Bart Moeyaert verkent het idee van herinneringen die verbonden zijn met specifieke plekken, ook met plekken op het lichaam.

Woorden kunnen we niet alleen koppelen aan gevoelens, maar kunnen we ook associëren met onze zintuigen. Schrijf enkele plekken (bijvoorbeeld: thuis, school, bos, zee) op het bord en laat de leerlingen telkens associatief een aanraking, geluid, smaak en klank opschrijven.

Na die opwarming bespreek je enkele antwoorden van de leerlingen, waarbij je stilstaat bij de vraag waarom we bepaalde woorden aan specifieke zintuigen koppelen. Zijn alle antwoorden individueel of maken sommige leerlingen dezelfde associaties? Hoe komt dat?

Lees vervolgens het gedicht hardop voor. Vraag de leerlingen om tijdens het luisteren te letten op hoe het lichaam en lichamelijke ervaringen in de tekst voorkomen. Je kunt het gedicht daarna nog een keer voorlezen, waarbij de leerlingen hun ogen sluiten om zich te concentreren op de beelden die het oproept. Vervolgens deel je de tekst uit zodat ze het zelf kunnen lezen.

NA HET LEZEN

Vraag de leerlingen welk beeld of welke passage uit het gedicht hen het meest aanspreekt en waarom. Laat de leerlingen die passages aanduiden op hun blad. Vraag hun net zoals voor het lezen om de koppeling te maken met de zintuigen. Wat zouden ze kunnen horen, ruiken of voelen bij die woorden? Zijn er ook beelden die hen minder raken?

In het gedicht staat een aantal passages die kunnen aanzetten tot een klassikaal gesprek. Filosofeer samen met de leerlingen vrij over de volgende ideeën:

— "... dat eeuwigheid een leugen is, maar dat het daarom tussen ons niet minder lang gaat duren"
Hoe interpreteren de leerlingen die woorden? Wat betekent eeuwigheid? Hoe lang is 'voor eeuwig'?

— "Huid heeft een geheugen"
Welke invulling geven de leerlingen aan dat idee? Kunnen fysieke ervaringen, zoals een aanraking of een bepaalde plek, herinneringen oproepen?

Bespreek hoe het gedicht inspeelt op het idee dat fysieke plekken en aanrakingen blijvende herinneringen kunnen creëren. Welke plekken of aanrakingen zouden de leerlingen voor altijd met zich mee (willen) dragen?

AAN DE SLAG

Voor deze lesfase hebben je leerlingen het werkblad nodig. Die vind je achter deze lestip. Laat je leerlingen de vier stappen op het werkblad uitwerken.

Bespreek na deze fase hoe je leerlingen de opdracht ervaren hebben. Wat vonden ze leuk? Wat vonden ze moeilijk? Valt de stijl van Bart Moeyaert in de smaak? Of lezen/horen ze toch graag iets anders?

Leerlingen die genoten van het gedicht kan je *Verzamel de liefde* aanraden, de bundel waar 'Eeuwigheid' in opgenomen is. Ook de recentere bundel *Helium* (2019) kan voor geïnteresseerde leerlingen een goede kennismaking zijn met de poëzie van Bart Moeyaert.

MEER ?

Wil je de opdracht zichtbaar maken op school? Vraag de leerlingen een foto te maken van hun gekozen plek. Op de achterkant van die foto's schrijven ze hun zorgvuldig geformuleerde herinnering. Die herinneringen kan je verspreiden door de school.

BIBLIOGRAFIE

Helium – Bart Moeyaert (Querido, 2019).
Verzamel de liefde – Bart Moeyaert (Querido, 2003).

AUTEUR LESTIP

Milan Lambrecht

WERKBLAD

STAP 1: KIES EEN PLEK

Denk na over een plek die voor jou bijzonder is. Het kan een fysieke plek zijn, zoals een park, een kamer, een vakantiebestemming of een kleine hoek in je huis. Net als in het gedicht mag je ook kiezen voor een plek op je lichaam. Belangrijk is dat die plek verbonden is met een herinnering, een ervaring, of een persoon die voor jou belangrijk is.

Vragen om je te helpen kiezen:

- Waar was je toen je een onvergetelijke ervaring had?
- Wat maakt die plek speciaal voor jou?
- Welke emoties roept die plek bij je op?

Schrijf in één à twee zinnen op welke plek je hebt gekozen en waarom.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STAP 2: BESCHRIJF JE HERINNERING

Schrijf vervolgens over een moment dat je hebt beleefd op die plek. Denk aan wat je daar hebt meegemaakt en waarom dat moment je is bijgebleven. Was het een grappige, ontroerende, spannende, of juist een alledaagse ervaring die toch bijzonder werd?

Let op: net zoals in het gedicht van Moeyaert hoef je niet alles expliciet te beschrijven. Soms kunnen kleine, persoonlijke details een groot verhaal vertellen.

Schrijf in ongeveer vijf zinnen over jouw herinnering op die plek.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STAP 3: KOPPEL JE PLEK AAN JE ZINTUIGEN

Ga nu een stap verder door je herinnering te koppelen aan je zintuigen. Denk aan wat je op dat moment kon ruiken, horen, voelen, proeven of zien. Net zoals in het gedicht kun je reflecteren op wat jouw lichaam “onthoudt” van dat moment.

Vragen die je kunnen helpen:

- ***— Wat hoorde je op dat moment (geluiden, stemmen, muziek)?***
- ***— Was er een geur die je opviel (parfum, het bos, het strand)?***
- ***— Voelde je de temperatuur of textuur van iets (koude wind, warme zon, een kussen)?***
- ***— Proefde je iets tijdens die herinnering (het eten, de lucht)?***
- ***— Wat zag je om je heen (kleuren, licht, de omgeving)?***

Schrijf per zintuig een korte beschrijving van wat je op dat moment ervoer. Dit hoeft niet lang te zijn – één tot twee zinnen per zintuig is voldoende.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STAP 4: COMBINEER ALLES TOT EEN SAMENHANGENDE TEKST

Nu je alle onderdelen hebt, ga je jouw beschrijving van de plek, de herinnering en de zintuiglijke waarnemingen samenvoegen tot een korte tekst. Pak een leeg vel papier en probeer een samenhangende reflectie te schrijven, net zoals Moeyaert dat in het gedicht doet. Houd het persoonlijk en gebruik alleen details die voor jou betekenisvol zijn.

TIPS — Zorg dat de tekst niet te letterlijk wordt, laat ruimte voor gevoelens en associaties.

- Je mag spelen met de volgorde van je herinneringen, zoals Moeyaert ook beelden door elkaar weeft.
- Houd de toon van de tekst dicht bij jezelf, zodat jouw persoonlijke ervaring naar voren komt.
- Je uiteindelijke tekst hoeft niet langer dan 10-12 zinnen te zijn. Het mag beschrijvend en poëtisch zijn, maar het belangrijkste is dat je de lezer meeneemt naar jouw plek en herinnering.

EEUWIGHEID

Er zijn plekken
waar ik zonder glimlach
niet meer langs kan.
Ooit is daar een grap
verteld, een kus geroofd,
iets voor het eerst gedacht.
Ter hoogte van mijn oor,
bijvoorbeeld,
heb jij mij op een nacht
beloofd dat eeuwigheid
een leugen is, maar dat het
daarom tussen ons niet
minder lang gaat duren.
Meer woorden waren er
niet nodig – een mond
spreekt van zichzelf al mooi
en huid heeft een geheugen.
Jij blijft mijn hals, mijn navel,
mijn holte van mijn knie
voor altijd bij.
Zonder glimlach kan ik
aan geen plek voorbij.

Bart Moeyaert
Uit: *Verzamel de liefde*
(Querido, 2003)

LESTIP 4

PRECIES GOED

soms wil je gewoon je hoofd op de aarde leggen
je vuist naar de hemel heffen
de tranen laten komen en zeggen
het is zeker omdat ik zwart, wit, vrouw
dik, dun, te groot, te klein
te lief, onaardig
omdat ik lelijk, eerlijk
direct, poëtisch, welbespraakt
te zichtbaar, onzichtbaar
kwetsbaar
onbegrepen, geprezen
arm, trots en confronterend ben?
daarom zeker!

en dat de aarde je dan met haar zachte handen
heel voorzichtig omhoogduwt
je op de wang kust en fluistert
het is omdat je zo ontzettend mens bent
niet te veel, niet te weinig, gewoon genoeg mens
net zo mens als andere mensen
precies goed

Babs Gons
In: *doe het toch maar*
(Atlas Contact, 2019)

OVER DE AUTEUR

Babs Gons (Utrecht, 1971) is een Nederlandse dichter, schrijver, columnist en spoken word-performer. Ze schrijft toegankelijke gedichten over diepe thema's zoals ongelijkheid, identiteit en sociale rechtvaardigheid. In 2021 won ze de prestigieuze Grote Poëzieprijs voor haar bundel *doe het toch maar*, waarin ze de kunst van spoken word combineert met traditionele poëzie. Ze cureert en organiseert spoken word-evenementen, waarbij ze jonge dichters een platform biedt om hun stem te laten horen. Hierdoor is ze uitgegroeid tot een belangrijke stem binnen de hedendaagse poëzie en literatuur. Sinds 24 september 2023 is ze Dichter des Vaderlands in Nederland.

VOOR HET LEZEN

Verdeel de leerlingen in groepjes van twee, deel pennen en papier uit en geef hun de tijd om woorden op te schrijven die de ander omschrijven. Dit kan zowel over innerlijke als uiterlijke kenmerken gaan. Hierna wisselen ze de blaadjes uit en denken ze na over de volgende vragen: welke woorden geven jou kracht en welke maken jou misschien onzeker? Ben jij het eens met alle woorden die jou omschreven, waarom wel of niet? Welke woorden zou jij hier zelf nog aan kunnen toevoegen? Daarna laat je hen nadenken over wat de woorden “precies goed” voor hen betekenen. Als je nog een beetje verder wil gaan, kan je hun vragen wanneer ze zich weleens “te veel” of “niet genoeg” voelden. Zijn er dingen die ze graag aan zichzelf zouden veranderen? Je kan dit bespreken in de klas, maar zorg ervoor dat iedereen zich veilig voelt om persoonlijke verhalen te delen met de rest.

NA HET LEZEN

Deel het gedicht uit aan de leerlingen en laat hen dit filmpje zien:
https://www.youtube.com/watch?v=e9f9_GjMG1E

Welke gevoelens of gedachten roept het gedicht bij jullie op? Waarom werden bepaalde woorden vaker herhaald dan anderen?

Vraag de leerlingen zich te focussen op het eerste deel van het gedicht (tot en met ‘daarom zeker!’). Waarom kiest de dichter voor een opsomming van uiterlijke en innerlijke kenmerken? Wat zegt dat over hoe we onszelf soms zien? Herkennen ze zichzelf in dit gedicht?

Kijk dan naar het tweede deel van het gedicht en bespreek hoe de toon van het gedicht verandert naar geruststelling en acceptatie. Wat voor beeld roept de zin “de aarde je dan met haar zachte handen heel voorzichtig omhoogduwt” bij je op? Hoe versterkt deze beeldspraak de boodschap van het gedicht? Wat bedoelt de dichter met “je bent gewoon genoeg mens”? Wat betekent dit voor jou? Kun jij je inleven in de gevoelens die de auteur uit in dit gedicht? Heb jij ooit het gevoel gehad dat je door een bepaald label of kenmerk beoordeeld werd? Je kan voor deze bespreking weer teruggrijpen naar de inleidende oefening.

50 - 150 min.

AAN DE SLAG

SPOKEN WORD

De auteur van “precies goed” is een spoken word-performer. Je kan de leerlingen vragen wat ze al weten over deze vorm van voordragen. Je kan hen enkele van de volgende voorbeelden tonen van verschillende spoken word-performers. Wat valt hen op aan hoe de dichters de woorden uitspreken en de boodschap overbrengen? Welke thema’s worden er behandeld?

Voorbeelden:

https://www.youtube.com/watch?v=4Uyb-fw3X30&t=37s
https://www.youtube.com/watch?v=kONSnX5VdRM&t=8s
https://www.youtube.com/watch?v=7xXqI5FW12g
https://www.youtube.com/watch?v=4Dn8NiUK-LE

Spoken word is een vorm van poëzie die hardop wordt voorgedragen met een nadruk op ritme, emotie en stemgebruik. Het is een manier om je gedachten en gevoelens uit te drukken op een krachtige en soms theatrale manier. Door woorden of zinnen te herhalen, creëer je een ritme en benadruk je bepaalde emoties. Je stem kan variëren in volume en toonhoogte om spanning en emotie over te brengen en hoe je beweegt of gezichtsuitdrukkingen gebruikt, kan extra impact geven aan de woorden. Geef de leerlingen de opdracht om hun eigen spoken word-tekst te schrijven. Ze kunnen hiervoor teruggrijpen naar wat ze opschreven tijdens de voorbereiding. Je kan hen volledig vrij laten om te schrijven wat ze willen of je geeft hen een duidelijk kader. In dat geval kan je het werkblad uitdelen.

Als ze klaar zijn met hun tekst, kunnen ze deze oefenen met een partner. Moedig de leerlingen aan om elkaar feedback te geven. Waar kwamen de emoties goed over? Waar zou er nog meer nadruk of pauze mogen zijn? Welke zinnen/woorden zouden nog meer herhaald kunnen worden? Zodra de leerlingen zich comfortabel voelen met hun tekst, kunnen ze beginnen met het opnemen van hun spoken word-performance. Ze kunnen een audiofragment opnemen waarin ze hun woorden inspreken of een videofragment maken waarin ze hun spoken word voordragen of waarin ze (zelfgemaakte) beelden of tekeningen gebruiken om hun tekst kracht bij te zetten. Moedig hen aan om expressief te zijn en hun creativiteit de vrije loop te laten. Spoken word gaat niet om perfectie, maar om het uiten van je gevoelens op welke manier dan ook. Als de leerlingen zich meer comfortabel voelen, kunnen ze deze opdracht ook per twee of drie uitvoeren en al hun ideeën samenvoegen.

Je kan ook samenwerken met docenten uit andere vakgroepen (bijvoorbeeld Engels of Frans) of je betrekt de kunstleraren erbij om samen beelden/tekeningen te maken voor het filmpje. Of misschien kan je dit verwerken in een vakoverschrijvend schoolproject tijdens de Poëzieweek. De fragmenten kan je dan tonen/beluisteren en bespreken binnen de klas. Of, als de leerlingen dat willen, deel je het op de socialmediakanalen van de school. Je kan ook aan alle leraren vragen om een hele week het eerste lesuur één fragment af te spelen, zodat de hele school kan genieten van het resultaat.

TIP —Trots op het resultaat? Deel de leukste uitwerking(en) op social media met de hashtag #poëzieweek25!

MEER?

Meer spoken word in het Nederlands:

Hardop – Babs Gons (Atlas Contact, 2019)
Lisette Ma Neza: https://www.mo.be/auteurs/lisette-ma-neza
Soukaïna Bennani: https://www.facebook.com/wherecwdandocdmeets/
Zaïre Krieger: https://linktr.ee/zairekrieger
Anissa Boujdaini: https://www.vandewereldlos.com/

Als je meer Engelstalige voorbeelden van spoken word-performances wil tonen, bekijk dan zeker het volgende Instagramkanaal:
@voicesinpower_ of https://voicesinpower.com/media

BIBLIOGRAFIE

"precies goed" – Babs Gons. In: ***doe het toch maar*** – Babs Gons (Atlas Contact, 2019)

AUTEUR LESTIP

Stefanie Kennes

WERKBLAD

STAP 1:
Neem de woorden die je in het eerste deel van deze les opschreef erbij. Maak een lijstje van deze woorden en schrijf hun tegenstellingen erbij.

STAP 2:
Verzin nu zelf nog enkele andere tegenstellingen, die je misschien zou willen gebruiken in je spoken word-tekst.

STAP 3:
Schrijf een geruststellende/mooie/positieve boodschap, die jij aan anderen of aan jezelf zou willen geven.

STAP 4:
Puzzel met alle woorden en zinnen die je schreef en probeer verschillende combinaties uit, tot je een tekst hebt waarmee je wil werken. Denk ook na over welke zinnen/woorden/fragmenten je kunt herhalen.

STAP 5:
Lees je tekst hardop voor en denk na over hoe je je stem kunt gebruiken om bepaalde stukken krachtiger/gevoeliger/pakkender te laten overkomen. Waar las je pauzes in in je tekst? Hoe kunnen deze stiltes de boodschap versterken? Welke woorden of zinnen ga je luider/stiller/sneller/trager voorlezen?

STAP 6:
Verwerk je tekst op een creatieve manier in een audio- of videofragment. Je kan muziek en beelden toevoegen om je tekst de ondersteunen. Apps die je hiervoor kan gebruiken zijn bijvoorbeeld InShot, TikTok, CapCut, Podbean of Anchor.

PRECIES GOED

soms wil je gewoon je hoofd op de aarde leggen
je vuist naar de hemel heffen
de tranen laten komen en zeggen
het is zeker omdat ik zwart, wit, vrouw
dik, dun, te groot, te klein
te lief, onaardig
omdat ik lelijk, eerlijk
direct, poëtisch, welbespraakt
te zichtbaar, onzichtbaar
kwetsbaar
onbegrepen, geprezen
arm, trots en confronterend ben?
daarom zeker!

en dat de aarde je dan met haar zachte handen
heel voorzichtig omhoogduwt
je op de wang kust en fluistert
het is omdat je zo ontzettend mens bent
niet te veel, niet te weinig, gewoon genoeg mens
net zo mens als andere mensen
precies goed

Babs Gons
In: *doe het toch maar*
(Atlas Contact, 2019)

LESTIP 5

ÖREBRO

Het is te koud om te zwemmen, we trekken
bitter cirkels met onze enkels, duwen
het water voor ons uit, het middenrif
van het meer duwt tegen, ritmisch klotsen
en terugtrekken en weer klotsen.

Het geluid wanneer we onze voeten uit het water zuigen
het kleven van het zand en het wiegen van de halmen.
Je handen zijn schildpadden, lopende miertjes.

Weldra zullen we niet meer praten, hoe minimalistisch
ook onze taal, ze vernielt wat we zagen.
Wat overblijft, zijn hologrammen
en werkwoorden in de aanvoegende wijs.

Ik schok, jij dempt met je arm, niets te teder.
Het breekt nog steeds en het blijft breken
in steeds kleinere stukjes
zoals bacteriën delen.

Het is te koud om te zwemmen, we trekken
ons terug in de tent, pellen de huid
van elkaars schouders
worden hier stilaan ouder.

Charlotte Van den Broeck
In: *Kameleon*
(Arbeiderspers, 2015)

OVER DE AUTEUR

Charlotte Van den Broeck (Turnhout, 1991) publiceerde vier dichtbundels en één roman. Haar debuutbundel *Kameleon* (2015) werd bekroond met de Herman De Coninck Debuutprijs. Voor *Nachtroer* (2017) kreeg ze de driejaarlijkse Paul Snoekprijs voor beste Nederlandstalige bundel. Van den Broeck staat erom bekend op expressieve manier haar gedichten te brengen en stond dan ook al op meerdere grote festivals in verschillende landen. Haar werk is naar zes verschillende talen vertaald. In 2025 schrijft ze het Poëziegeschenk, zie ook www.poezieweek.com/geschenk.

VOOR HET LEZEN

Schuif banken en stoelen aan de kant en laat je leerlingen kriskras rondwandelen in het lokaal. Vraag hun om dit in stilte te doen. Laat hen ook eens achteruit en zijwaarts bewegen. Wanneer je merkt dat dit goed lukt, laat je je leerlingen de lichamelijke/fysieke werkwoorden uit het gedicht omzetten in beweging. Wijs hen er hierbij op dat iedereen dat op zijn eigen manier mag doen en dat de stilte bewaard mag blijven. De volgende werkwoorden uit het gedicht zijn geschikt: zwemmen, trekken, duwen, klotsen, terugtrekken, zuigen, kleven, lopen, vernielen, schokken, dempen, breken, pellen. Indien je er de tijd voor hebt, is het vervolgens zeer de moeite om het volledige gedicht voor te lezen terwijl de leerlingen in beweging blijven.

Is een dergelijke actieve start van de les niet haalbaar in je klas? Laat je leerlingen dan opsommen welke activiteiten ze leuk vinden om in en rond het water te doen en welke lichamelijke sensaties ze daarmee associëren. Kies je voor deze opener, dan zal je wat minder lestijd nodig hebben.

NA HET LEZEN

Zowel inhoudelijk als vormelijk stopte Van den Broeck veel beweging in het gedicht *Örebro*. In de nabespreking kan je hiernaar op zoek gaan. Deel het werkblad uit. Als je leerlingen het gedicht voor zich hebben is het zinvol het nogmaals / een eerste keer voor te lezen. Op die manier hebben je leerlingen ook een beeld van de bijhorende bladspiegel. Laat ze vervolgens de vragen op het werkblad beantwoorden. Hieronder vind je een mogelijke invulling van deze poëzieanalyse.

Inhoudelijk loont het de moeite om de werkwoorden die beweging suggereren aan te duiden, net als de vermelde lichaamsdelen. Het is handig om leerlingen woorden te laten onderstrepen, aangezien er veel aangeduid kan worden. Vervolgens kan je het klassikaal bespreken. Sta bij de nabespreking in de klas stil bij de vraag of iedereen dezelfde werkwoorden heeft aangeduid.

Als je ingaat op de vorm vallen er een aantal zaken op. In de eerste strofe wordt het gevoel van beweging duidelijk ondersteund door de gebruikte enjambementen. Vier van de vijf versregels eindigen op een werkwoord dat de beweging van het water ten opzichte van de aanwezige personen weergeeft. Hierdoor voel je het gedicht bijna echt tegen je lijf aan slaan. Daarnaast krijgen zowel de aanwezige personen als het meer een duidelijk lichaam mee. Iets wat zeker niet altijd het geval is in poëzie. In de tweede strofe wordt dit doorgezet: het uitzicht van het meer wordt beschreven en lichaamsdelen worden vergeleken met (bewegende) dieren. In de derde strofe kruipt het lyrische ik uit het lijf en in de taal. Dit is de meest abstracte strofe van het gedicht. In strofe vier komt het koppel terug in het lijf en schijnbaar dichter bij elkaar. Tegelijk groeit de weemoed en stokt de vloeiende beweging. Het eerste vers van de vijfde strofe is hetzelfde als het openingsvers. Vervolgens keert de dichter echter naar binnen (in de tent en in het lijf) in plaats van naar buiten, de omgeving in. De strofe voelt tegelijk troostend en weemoedig.

30-50 min.

AAN DE SLAG

Van den Broeck studeerde woordkunst aan het Conservatorium in Antwerpen. Dit merk je ook duidelijk als zij haar poëzie op het podium brengt. In 2016 deed ze dit op De Nacht van de Poëzie waar ze een aantal gedichten uit *Kameleon* bracht. Wanneer je dieper wilt ingaan op het werk van Van den Broeck, of als je meer aandacht wilt besteden aan de performance van dichters is dit een uitstekend startpunt: https://www.youtube.com/watch?v=RRiorJA3dm4 Wil je meer tonen? Dan vind je hier een ander krachtig fragment van op het podium van Behoud de Begeerte van 2022: https://www.youtube.com/watch?v=stKaW1uHur8

Örebro komt in het fragment niet aan bod. Op basis van wat ze gezien hebben, kunnen je leerlingen echter wel proberen in te schatten hoe Van den Broeck dit gedicht zou kunnen brengen. Deel je klas op in groepjes van een viertal leerlingen en laat hen hier samen over nadenken. Waar zou de dichteres klemtonen leggen, waar pauzeren? Laat hen in de kleine groepjes beurtelings aan elkaar voorlezen om zo hun versie te verfijnen. Of laat leerlingen het gedicht memoriseren en uit hun hoofd aan elkaar voordragen. Tot slot nemen ze hun definitieve versie op (door één leerling ingesproken), waarna alle versies klassikaal beluisterd kunnen worden. Zijn alle interpretaties hetzelfde of zijn er verschillen merkbaar? Waarom namen je leerlingen bepaalde keuzes? Welke enjambementen, zinsconstructies of woorden leverden moeilijkheden op?

Om de invloed van *hoe* er voorgedragen wordt nog verder te onderzoeken, kun je spelen met de positie van waaruit dit gebeurt. Afhankelijk van de creativiteit binnen je klas kan je leerlingen per groepje zelf hun positie laten kiezen, er één opgeven om voor de hele klas op te voeren of verschillende posities geven om binnen het groepje uit te voeren. Je maakt dit extra boeiend als je dit kan linken aan het gedicht. Enkele voorbeelden:

— Klassiek (ex cathedra)

— Tegen de luisteraar aangeleund

— Cirkels wandelend rond de luisteraars

— Baantjes ‘zwemmend’ doorheen de klas
(eventueel gevolgd door een ‘groepje zwemmers’)

— Zittend op een tafeltje met wiebelende benen

— Samen met de luisteraar onder een zeil / in een tent

Als je deze opdracht laat uitvoeren, is het erg waardevol om achteraf bij de ervaring stil te staan. Welke versie vonden je leerlingen het meest aangenaam om naar te luisteren? Wanneer konden ze met de meeste aandacht luisteren? Vonden ze het bij momenten ook lastig of saai? Zijn ze na zoveel herhalingen meer van het gedicht gaan houden of zijn ze het juist helemaal beu?

MEER?

In haar beginjaren performde Van den Broeck samen met onder andere Lotte Dodion in het Poëziebordeel. In het volgende fragment hoor en zie je Dodion aan het werk: https://www.youtube.com/watch?v=PT0qTPpCLVc.

Later werden ze door Jeugd en Poëzie vzw samen geïnterviewd over debuteren als dichter. Dat interview kan je hier bekijken: https://www.youtube.com/watch?v=YW7JFD6MqZA. Je leerlingen krijgen op deze manier ook een beter inzicht in hoe het schrijven en samenstellen van een dichtbundel in zijn werk gaat.

Meer over het werk van Dodion vind je op haar website (lottedodion.be). Haar werk kan vervolgens een goed opstapje zijn naar slam poetry of de klimaatdichters.

BIBLIOGRAFIE

"Örebro" – Charlotte Van den Broeck. In: ***Kameleon*** – Charlotte Van den Broeck (Arbeiderspers, 2015).

AUTEUR LESTIP

Iris Wynants

WERKBLAD

VERWERKINGSOPDRACHTEN:

1. Onderstreep de werkwoorden die beweging suggereren.

2. Onderstreep de lichaamsdelen die aan bod komen in het gedicht.

3. Hoe zorgt de woordkeuze van de dichter ervoor dat je het gedicht als het ware in je lichaam kan voelen?

   .....

   .....

   .....

4. Welk effect hebben de gebruikte enjambementen in de eerste strofe?

   .....

   .....

   .....

5. Hoe verschilt de derde strofe van de andere vier strofes? Denk aan sfeer, woordkeuze, gebruikte beelden etcetera.

   .....

   .....

   .....

6. Wat valt op aan de vijfde strofe?

   .....

   .....

   .....

7. Welk gevoel roept dit gedicht bij je op?

   .....

   .....

   .....

ÖREBRO

Het is te koud om te zwemmen, we trekken
bitter cirkels met onze enkels, duwen
het water voor ons uit, het middenrif
van het meer duwt tegen, ritmisch klotsen
en terugtrekken en weer klotsen.

Het geluid wanneer we onze voeten uit het water zuigen
het kleven van het zand en het wiegen van de halmen.
Je handen zijn schildpadden, lopende miertjes.

Weldra zullen we niet meer praten, hoe minimalistisch
ook onze taal, ze vernielt wat we zagen.
Wat overblijft, zijn hologrammen
en werkwoorden in de aanvoegende wijs.

Ik schok, jij dempt met je arm, niets te teder.
Het breekt nog steeds en het blijft breken
in steeds kleinere stukjes
zoals bacteriën delen.

Het is te koud om te zwemmen, we trekken
ons terug in de tent, pellen de huid
van elkaars schouders
worden hier stilaan ouder.

Charlotte Van den Broeck (Turnhout, 1991)
Uit: *Kameleon*
Arbeiderspers, Amsterdam | Antwerpen, 2015

COLOFON

Deze lestips zijn een uitgave van Stichting Lezen Nederland,
Iedereen Leest en Poëziecentrum, ter gelegenheid van Poëzieweek 2025.

www.poezieweek.com

Redactie
Stefanie Kennes
Milan Lambrecht
Loes Reichenfeld
Iris Wynants

Eindredactie
Maartje Bolt

Vormgeving
Tom Suykens (www.tomsuykens.be)

Contact
Stichting Lezen
T +31 (0)20 623 05 66 www.lezen.nl
Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten van Stichting Lezen Nederland?
Meld je dan aan voor de nieuwsbrief via www.lezen.nl.

Iedereen Leest
T +32 (0)3 204 10 00 www.iedereenleest.be
Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten van Iedereen Leest?
Schrijf dan in voor de nieuwsbrief via www.iedereenleest.be.

Poëziecentrum
T +32 (0)9 225 22 25 www.poeziecentrum.be
Wil je op de hoogte blijven van de activiteiten van Poëziecentrum? Meld je dan aan voor de nieuwsbrief via www.poeziecentrum.be.

Disclaimer
Deze lessuggesties mogen alleen worden afgedrukt en gekopieerd ten behoeve van het poëzieonderwijs in Nederland en Vlaanderen. Voor elk ander gebruik geldt: op deze uitgave berusten copyrights, alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever van de gedichten staat steeds bij het gedicht vermeld.